

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границею:

на цілий рік: ві щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тижні 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодиноким число по 10 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дні
крім неділь і руских свят
о 5½ год. пополудни.
Редакция, адміністрация і
експедиция «Руслана» при ул.
Оссольських ч. II. (партер)
(Фронт від ул. Тихої). Екпе-
диция місцева в Агенції
Соколовского в пасажі Гавс-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженя. —
Рекламації неопечатані в
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Мадярські можновладці.

(X) Між малярскою коаліцією запану-
вало незвичайне огірченє і невдоволенє, а
се є найліпшою ознакою їх знесилєня.
Монарх не уступає перед їх намаганнями і
не вдоволяє їх бажанням, а тимчасом єї ко-
аліційні можновладці бажать конче вер-
ховлади і популярности. Непевність розв'яз-
ки пересилєня, а з тим і будучини їх па-
нованя доводить їх до роздратованя. Ма-
дарске дневникарство відзиває ся з погро-
зами національного опору проти Корони,
то піднімає на глум дотеперішнє своє бо-
жище, Кошута, то знов виступає із напастя-
ми проти наслідника престола, начеб він на-
кладає з християнськими суспільниками ві-
дєньськими і був перепоною здійсненю їх
мрій.

Спершу відказувало малярске дневни-
карство права наслідникови престола вмі-
шувати ся в угорські справи і виявляти свої
погляди про політичні питання монархії, а
тепер знов вимагає ся, щоби допоміг гр.
Андрашому стати спасителем посеред угор-
ского розладу і взяти в руки державну
керму, котра зму тепер виховзула ся. Роз-
ходить ся о те, щоби гр. Андраші зібрав
знов disiecta membra малярської верховла-
дної коаліції і допоміг їй знов стати на
ноги. А щоби се стало можливим, домагає
ся малярске дневникарство для гр. Андра-
шого забезпечєня значних уступок військових
і національних. Виходило би отже на те,
що Корона повинна переняти ся програмою
независимців, щоби гр. Андрашому умо-
жливити кермованє державою і зречи ся
того, що становить підвалини законодавства
з 1867. р., значить, розірвати одноцілість

армії, підготувати особисту унію і розділ
монархії.

Колиб навіть допустити, щоби така
більшість склеїла ся з великим трудом ви-
мупшеними уступками, чиж можна мати пев-
ну поруку єї тривкості і чи не виступить
нова більшість з дальшими домаганнями да-
лекосяглих уступок? Теперішня коаліція
мала три роки часу, щоби показати свою
здібність до управи державою на основі
конституційної. Тимчасом умови заклоче-
ної з Коронаю не додержала, зобовязань
затягнених, а іменно виборчої реформи, не
перевела а довела до цинічного розладу і
пересилєня. До такого положєня довела у-
горска коаліція не задля становища Кору-
ни, а задля власної неспроможности, бо
показало ся, що сама устала задля того, що
без уступок в напрямі независимої про-
грами 1848. р. не може правити краєм.

Протягом трох літ, в котрих Угорщи-
ною править коаліційнє міністерство, вия-
вило ся, що оно не додержало і не вико-
нало ані одного зобовязаня, прийнятого в
умові заклочєній в червню 1906. р. з Ко-
роною, а за той час лише зріс занепад на-
селєня. Отже не тільки династія і монар-
хія, але й широкі верстви народні в краях
Угорської корони не можуть нічого доброго
сподівати ся по дальшій управі угорської
коаліції, материяльний занепад населєня,
невдоволенє серед немалярських народностей
лише росте на шкоду держави і монархії.
Все те гіркі овочі довголітної влади маляр-
ських можновладців.

Тимто й легко зрозуміти тривогу в та-
борі тих можновладців, що бачать, як їм
земля з під ніг усуває ся, і наближає ся
конець їх панованя. В 1906 році здавало
ся, що справді ті можновладці трясуть ці-
лою Угорщиною, що їх опір може довести
до великого заворушеня в краю і завзятої

та тяжкої боротьби. Трилітнє їх панованє
виявило їх безсильність і пустомовність, они
представили ся не поважними керманчимами,
але демагогами без певних основ в шירו-
ких народних верствах населєня, так що
нині не можуть вже залякати того, котрий
відкликав би ся до тих народних верств.

Тимто в розв'язці угорского політично-
го і міністерского пересилєня виступає на
перед виборча реформа яко неминуча дер-
жавна конєчність, на котру може Корона
покликати ся з певним виглядом на корист-
ний вислід і успіх.

Кілька слів про наш гімназійний утраквізм.

З філії Учительської Громади в Бережанах
подає

Григорій Бобляк.

(Дальше).

І охорова перед напастями не промовляє
за таким утраквізмом. Та можуть знайти ся лю-
ди, що і се має для них вартість. Лучають ся
одявці, що з недостатчі охорони перед тими на-
пастями, котрих не ждуть, навіть часті дневни-
карства руским гімназіям, воліли служити в поль-
ських гімназіях (щоби лише не в Бохні чи Дем-
біці). Використовувано сю патологічну появу
при різних нагодах. І так кидано свого часу
Русинам заміт в очи, що нема ким обсаджувати
посад в руских гімназіях, бо їх учителі не хотять
там подаватись. Се не було цілком згіднє з пра-
вдою, бо генералізовано відокремлені факти.
Промовчувано умисно злорадну правдиву причи-
ну поведєня таких учителів. Се також патологі-
чний обяв, що таких аргументів уживано про-
тив руского шкільництва, патологічний обяв,
що на похвалу утраквізму нічого лучшего знайти
не можемо в XX столітїю.

Сільвіо Пелліко.

Із днів мого тюремного життя.

(Le mie prigioni).

З італійської мови переклав

Володимир Держирука.

(Дальше).

А що я в сих стрічках про се говорю, то
тому, що певно ніхто з читачів не дізнаєть ся,
котрий се був Юліян з поміж так многих ареш-
тантів.

До нових, висше згаданих знаомств з ареш-
тантами долучило ся ще одно, яке було для
мене великою радістю.

Через велике вікно глядів я крізь передню
часть тюрми на цілий ряд дахів, попереізува-
них вулицями, альтанами, дзвіницями, вежами
а далі вид губив ся в морю і небі. В найблиз-
ше положєнім домі, що творив крило палати
патріярха, мешкала добра родина, що добула
право на мою вдячність тим, що оказувала мені
знаками своє співчутє. Одно поздоровленє, вві-
чливе слівце, сказанє до нещасного, є великою
любовю.

Відтам підносив маленький хлопчина де-
вяти- або десятилітний свої ручєнята до мене
і я чув, як він кликав:

— Мамо, мамо, умістили одного під оловя-
ним дахом. Безталанний чоловіче, хто ти є?

— Я є Сільвіо Пелліко, — відказав я.

Другий, трохи більший хлопчина, присту-
пив рівнож до вікна й закликав:

— Чи ти є Сільвіо Пелліко?

— Так, а ви, любі діти?

— Я називаю ся Антін С... а се мій брат-
чик, Осип.

Опісля він обернув ся й спитав.

— О що маю далі питати?

А жєнщина, що на мою гадку була їх ма-
тірю і стояла трохи оподалік, сказала дітям
тихо кілька сердєчних слів а вони переказали
їх мені, за що я їм найсердєчнійше подякував.

Ся розмова була зовсім невинна а я не
хотів її надуживати, щоби не давати наставни-
кови нагоди до уваг; та кожного дня вона по-
вторяла ся рано, в полуднє і вечером і сира-
ляла мені невсказану потіху. Коли в хаті запа-
лювали світло, замикала жєнщина вікно а пе-
редтим кликали діти: «добраніч, Сільвіо», а
вона також із темряви повтаряла зворушєним
голосом: «добраніч, Сільвіо! Відваги!»

Коли діти їли сніданє або вечеряли, кли-
кали до мене: Ах, як бажаємо дати тобі трохи
нашої кави, молока, або булки! Коли тебе ви-
пустять на волю, не забудь нас відвідати! Дамо
тобі гарних, теплих бубликів й поцілюємо!

XLIV.

Місяць жовтєнь був для мене спомином
найприкрійших хвиль: тринайцятого сєго місяця
ми. року мене арештували. Кілька інших сум-

них подій припадало в моім житю на сей місяць.
В жовтєні перед двома роками одєн муж, якого
я високо цінив, случайно утопив ся в Тічіно.
Три роки тому, в жовтєні, застрілив ся через не-
обережність Едвард Бріґе, молодець, якого я
любив, мов власного сина. В часі моєї першої
молодості, в жовтєні стрінув мене рівнож страш-
ний удар.

Хоч я не є забобонний, то все таки мене
засумувала ся обставина, що в сїм місяці лу-
чило ся мені так багато нещасних випадків.

Коли я з вікна говорив з дітьми й товари-
шами недалі, було мені весело, а коли я назад
остав самий, налягав на мою душу тигар неопи-
саного болю.

Я зловив за перо, щоби написати кілька
стихів, або заняті ся иншою літературною ро-
ботою; та непереможна сила неволила мене до
писаня довгих листів, яких я не в силі був ви-
слати, довгих листів до моєї любої рідні, в яких
вливав я цілу свою душу. Писав я їх на столі
а опісля витирав. Се були горячі і віжні висло-
ви, сиомини щастя, якого я зазнавав у родичів,
між братами й сестрами, так дуже сердєчними.
Туга за ними наводила на мій ум безконєчність
глубоко відчутих думок. Хоч я писав невинно,
то все таки лишали ся мені ще нові думки.

(Дальше буде).

Державна рада.

Розправа в комісії для прилуки Босни

над хліборовским банком довела була, як ми вже, звіщали до такого заострення, що здавалося неминучим міністерське пересилення в Австрії. Однак становище виразне і рішуче, яке заняв бар. Бінерт вказавши, що вся вина одностороннього поступовання проти австрійських інтересів спадає на спільного міністра скарбу і управителя Босни бар. Буріяна, поправилося положення в парламентарних кругах і нема вже мови про можливість пересилення міністерського в Австрії. Подаємо тут повніше основу розправи в справі хліборобського банку.

Перший промовляв през. міністрів бар. Бінерт і заявив, що хоче передовсім ствердити, що правительством не поступило в сій справі легкодушно. „Ми обговорювали сю справу кілька разів. На міністерській раді обговорили ми всі важні моменти і наостанку прийшли до односторонньої гадки, котрої всі будемо боронити

„Бажав би я, щоби розбирано сю справу sine ira et studio. Се studium розумію, се є бажане берегти інтереси боснійських кметів, але гадаю, що ira, се є нехиті до правительства, яка виступила в розправі зовсім ясно і недвозначно. Тому хочу ще раз доказати, що правительством задоволено рішення палати як вже не дословно, то все таки бодай що до суті рішення“. Бар. Бінерт хоче піти за зазивом пос. Крамаржі і прийняти повну одвічальність.

„Сю одвічальність ми приймаємо радо. Ми, а спеціально я, не є покликані до сего, щоби відповідати за те, за що має відповідати спільний міністер скарбу, з котрим ми поступали зорем льояльно. В ході переговорів і конференцій, які між нами відбувалися, заявили ми кілька разів, що ми не могли би боронити єго становища, а то тому, що в сій справі поступив він самостійно без огляду на наші інтереси і тому, хоч не станули ми перед повним fait accompli, то все таки перед заявою, котра нас дійсно вязала. Тому то й ми не обов'язані боронити тут більше свого поведення, що не виступили проти здійснення проєкту під деякими умовами, — яко свого становища“.

Дальше вказує бар. Бінерт на те, що в сій справі завинив і парламент. Не ходить тут о привілей, але о те, чи було би в пору взяти ся тепер за загальне і примусове віддовжене боснійських кметів. З усіх матеріялів, предложених комісією, можна пізнати становище австрійського правительства і сумніви, які має правительством в справі привілею для угорського банку. Міністер зазначає, що в часі нарад із спільним міністерством скарбу прийнято одностороннє внесення Шустершича. Формально правительством безусловно відповіло порученню, яке містить ся в рішенні парламенту. Чи могло правительством відповісти сій задачі матеріяльно, то се буде предметом розправи. Віддовжене боснійських кметів є найважливішою справою Босни. Сю справу вдало ся правительству проволочи аж до часу, коли збере ся боснійський сойм і вєсловить ся про неї. В рішенні боснійського сойму на сю справу повинен бути параграф, на основі котрого спільне міністерство скарбу зробить ужиток з права, яке прислугує єму після статута права. Щодо рівнорядности, то правительством осягнуто те, що до заряду має належати австрійський віцезидент Банку. Правительством надіє ся, що він не обмежить ся тільки побиранням диєт і презенційних марок. Також і справою участі австрійського капіталу занимало ся правительством з самого початку дуже ревно. Тепер ведуть ся в сім напрямі поважні переговори в визначно австрійською банковою інституцією. Відтак обговорював премієр подрбно постанови що до красної поруки, в чім в початку і правительством добачувало порушення закона в 1880 р., але тепер оно вже успокоїло ся, бо се тільки формальність, а спільний міністер скарбу залував на жалоби правительства, що такі красні поруки уділювано вже нерав. Але що до віддовження кметів, то банк мабуть не буде мати сеї поруки, а колиб дістав і на се поруку, то тоді конєчні мінімальні суми мали би найти покриті в боснійським бюджеті. А що боснійський бюджет вимагає призволу обох правительств, то зрозуміло, чому ми позбули ся всяких сумнівів, бо можемо

все запротестувати проти вставлювання таких позицій до бюджету і не згодити ся на се.

Що до сумнівів в справі передачі сего діла приватному каріталови, то бар. Бінерт зазначає, що кметі можуть і на будуче затигати гіпотечні позички в інших банках, а навіть в філії австро-угорського Банку. Не ходить стже о виключення всіх інших інституцій. Виключною річчю є лише порука для хліборобського Банку. Головний притиск треба покласти на те, що не ходить тут о загальне, але о добровільне віддовжене та, що ніяк не пересуджує ся загальному віддовженню груйтів і, що відложено сю справу, поки не збере ся боснійський сойм.

Відтак обговорював бар. Бінерт поодинокі постанови статута. Право звертати ся до політичної влади для стягання довгів єстєуже вже в 30 літ. Ся політична екекуція є і тутки.

На діяльність банку буде мати правительством великий вплив через контролю банкової управи. Краєве правительством має право іменувати двох членів дирекції.

Правительством було такої гадки, що негация піде не є добра і, коли би оба правительства стояли на становищі простої негации, то з сего вийшла би шкода передовсім для краю. Тому правительством старало ся тільки запобігти шкодам, які могли повстати з покликанием банку до життя.

Австрійське правительством хоче так само як угорське дбати про прилучені краї. Правительством стоїть при тім, щоби оба правительства мали однаковий вплив на управу Босни, а найбільший вплив буде мати спільне міністерство.

Бєсідник надіє ся, що хто справедливо оцінить єго виводи, то дійде до більш річєвого становища, як те, котре очеркнено в резолюції пос. Дашинського.

Пос. Бєльоглявек (хр. соц.) зазначив, що коли осудити справу предметово, то нема причини повалювати теперішній кабінет задля групи спекулянтів та їх агітатора Бурияна. Буриян не повинен вже зявити ся в новім соймі. Усуненє Бурияна є умовою, від котрої не уступить хр. сусп. сторонництво, котре не піде на руку аві д-рови Адлерови ані Крамаржеви, а буде ванимати ся виключно особою Бурияна, бо він є в сім случаю причиною всего лиха.

На кінці своєї промови поставив пос. Бєльоглявек резолюцію, котрею висказує спільному міністерови скарбу найбільше недовіре задля несправедливого та одностороннього поведення в користь угорської приватної спекуляції.

Пос. Гломбінський заявив, що не буде боронити ані австрійських ані угорських капіталістів і дивує ся, що другі посліди боронять капіталістів а не стануть в обороні боснійського населення. Виступаємо проти угорського хліборобського банку, але й австрійсько-боснійський банк має недостачі. Бєсідник протестує теж, аби оба банки злучувано в оден. В спільнім міністерстві скарбу панує вже адавна автократична система, а послідне діло Бурияна є вислідом сеї системи, проти котрої попередні правительства не виступали. Австрійський міністер президент пише і м-нем австрійського правительства, а відповіді одержує не від спільного правительства, лише від бар. Бурияна. З усеї переписки виходить, що бар. Еренталь нічо не знав про зарядженє і відповіді бар. Бурияна. Він на власну руку рішив, що увласненє кметів має бути добровільне а не примусове. Тому парламент і правительством хочуть віддати сю справу боснійському сойму до рішення і є надїя, що сойм буде за примусовим увласненєм, котре буде переводити край, а не приватні інституції.

Не можемо згодити ся на виводи бєсідників, котрі всю вину звалювали на теперішнє правительством, бо оно при кермі щойно 2 місяці. А треба єму признати, що придбало від бар. Бурияна 2 основні уступки.

Наостанку заявляв бєсідник, що буде головувати за резолюцією пос. Рєдліха.

Пос. Вукович (Хорват) поставив отсі резолюції:

1) в дуєї одностороннього рішення з 11. марца с. р. палата осуджує призвіл на основанє упривілейованого хліборобського банку для Босни і Герцоговини, бо ся уступка приносить шкоду інтересам і повазі цілої монархії, а передовсім інтересам сеї частини монархії і житєвим інтересам Босни і Герцоговини;

Нехай не думає ніхто, що через утравізм мають учителі й ученики ріжних народностей і віроісповідий близку нагоду пізнати ся та сям причинити ся дещо до зменшеня національного спору. Оно правда, що в бережанській гімназії не виявляють ся тепер якісь драчі. Але не завдячувати сего утравізмови.

Чейже молодіж в утравістичних клясах чисто руска. Она менше сходить ся з польською, як колись з чисто польськїй гімназії. Нема й драчі поміж учителями. І перше єї не бувало, хиба тоді, як за нею шукало ся з наміром вишуканя. Впрочім в ріжних місцях, ріжних часах всїяко представлювано „політиковане“ руского учительства. Чуло ся деінде й такі докази „політикованя“, що сему або іншому Русинови не хотїло ся заплатити якогось датку на цілі чисто польскі, або він виявлював свою „нєлюбяльність“ сям, що поза службою хотїв в приватнім чи публичнім житю уживати тої самої свободи, котру має кожний учитель Поляк. Така „політика“ всюди найде ся.

Так не бачимо жадних даных, котрі би давали виспїсть утравізмови над рускою школою. Такий утравізм як бережанський не зближує більше ріжних націй, як чисто польська гімназія. А як польська школа може вплинути на такі відносини, досить згадати, що на вісім засуджених осіб в процесї о значенє університетської авлі у Львові було пять вихованців польської бережанської гімназії. Чи там не було більше бувших учеників польських шкіл, не можемо дійти тут на провінції. Догадувати ся належить, що оно так є. Се булоб наглядним доказом, що колиб школа взагалі могла пособляти всяким національним борбам, так буде се на певно не руска школа.

Нїхто не викаже стійними аргументами, що утравізм має яку будь додатну сторону¹⁾.

Темних сторін утравізму є за те досить. Дадуть ся они звести до двох головних.

Утравізм є абсурдом дидактичним, є абсурдом педагогічним.

Не будемо всесторонно обговорювати. Робити се злишно, коли доповненє чи докладнійше угрунтованє можна найти в згаданій брошурі д-ра М. Кордуби або в чужих видавництвах хочби словінських чи давнійших німецьких з часів борби против німецько-латинського утравізму²⁾.

Що утравізм є чимось неприродним, то вже маємо докази з країв, де єго вчаснійше закушали.

Чехи не хотять чути о ніякім утравізмі. На цілу Моравію й Чехи є одна німецько-чеська школа і то приватна при дєсєдєзьяльній семінарії духовній в Кромєрижі. Не жадають для себе сего утравізму нігде Німці ані Поляки на Шлєску або в Галичині.

Опирають ся сему також Італійці. Видко, не маловажні причини склонюють їх до сего. Лише Русини, Словінці й Румуни надають ся вайкраснє на материял до утравістичних досвідів.

Німецько-словінські гімназії є в біжучім роді в Рудольфсверті, дві в Люблянї, в Країнбурзі, Цидєї і Мариборі. Німецько-словінську реальну школу заложено в Ідрі.

Румунсько-німецькі гімназії є в Чернівцях, Кімполонзї і Сучаві.

Руско-німецькі гімназії заведено в Чернівцях і Кіцмані.

Руско-польські кляси є при гімназіях в Стрию і Бережанах.

В першій і другій клясі гімназії і реалки в Горицї викладає ся релігію по славянськи, італійськи і німецьки.

(Дальше буде).

¹⁾ Сї замїтки роблені на основі утравістичних кляс в береж. гімназії, до котрих ходять лише самі Русини. Не маємо поміченє зібраних в такої гімназії утравістичної, в котрій учащалиб разом на науку Русини, Поляки і Жиди. Моглиб нам достарчити в тім напрямі певних поміченє профєсори учительських семінарий східної Галичини, котрі ми радо помістїлиб. Рєд.

²⁾ Поміченє зроблені в утравістичних словінсько-німецьких клясах в. пр. в Країні, або руско-німецьких на Буковині також не можуть бути зовсім примінені до наших відносин, де маємо два славянські язика. Рєд.

2) палата заявляє, що теперішнє прийняте поруки за кметівські позички є неважне, бо після § 3. закону з 1880 р. таку поруку можна уділити лише наслідком однозвучних рішень парламентів обох держав монархії. Отже палата вживає правительство, щоби сейчас уневажнюло формально запоручене зобов'язане;

3) вживає ся правительство, щоби не згодило ся на такий начерк конституції для Босни і Герцоговини, в яким не буде постанови, що у власнене кметів має бути уважане публичною справою і переведене через краєву адміністрацію без посередництва приватних інституцій. Отже всі привілеї, які мають приватні банки, мають бути відкликани.

Пос. Немец (соц.) заявляє, що правительство є співвинне. Соц.-демократи домагають ся, щоби увласнене перевів сам край і тому буде голосувати за резолюцію пос. Дашиньского.

Відтак говорив ще пос. Вахман (нім. пост.), пос. Лягіня (Хорват) та пос. Аксман і Гуггенберг (хр. сусп.), відтак на вісенє пос. Маєра замкнено розправу.

Пос. Крамарж заявив, що т. зв. придбання австрійського правительства не мають ніякої вартости. Вистарчаючою запорукою була би тільки рішуча заява австрійського парламенту, що привілей, уділений хліборобському банкові, є нелегальний.

Пос. Реннер (соц.) заявив, що треба теперішнє правительтво повалити, щоби зазначити своє становище супроти Мадярів.

Пос. Сильвестер поставив резолюцію, якою вживає правительтво, щоби законодавчі тіла зайняли ся як найскорше дотичними начерками законів в справі Босни і запитав президента міністрів, чи він готов приступити до переговорів з угорським правительством.

На сім замкнено засідане. Дальше засідане відбуло ся передполуднем вчера.

На останнім засіданю пос. палати вніс пос. др. Евг. Левицкий інтерпеляції: 1) до міністерства судівництва в справі новітових судів в Галиччї і Заліццях супроти руских подань; 2) до міністра торгівлі в справі надужити при розсиланю і доручуваню телеграфічних депеш у Східній Галиччині і нагле внесенє о уділенє за помози гогорільцям громади Довге (коло Тисьмениці).

Бюджетова комісія радила над бюджетом міністерства торгівлі. По промові бар. Баталії заявив міністер торгівлі Вайскірхнер, що в справі будови водних доріг, законом з 1901. р. наложено на правительтво обовязок будови каналів. Правительтво має однак після сего закона зажадати від держ. ради дальших відповідних засобів, як би ухвалених кредитів не вистало. Тому, що виладжені начерки будови каналу Дунай-Одра обчислюють видатки в сумі 360 мільонів корон, правительтво предложить держ. ради передовсім звіт про потреби і кошти. По промові міністра відложено наради на нині.

„Дністер“ в 1908 році.

Товариство взаїмного кредиту.

В 1908 році повернули нормальні відносини на світовім торзі грошевім. Австро-угорський Банк зараз на початку січня обнизив процент для есконту векслів, а за ним пішли вскорі Банк краєвий і другі, проте і кредитове Товариство „Дністер“ обнизило зараз стопу процентову кредиту векселевого на 6% а для товариств і інституцій на 5½% а навіть 5%. В слід за сим Тов-о приймало більше векслів до есконту і само також користало в більшій мірі з кредиту в Банку краєвим, Банку австро-угорським і Банку централнім чеських щадниць, — натомисть сплатило зовсім суми, які було довжні з року 1907 з рахунку біжучого в сумі 193.444 кор. 88 с.

Позички на скрапти уділяло повадержливо, бо сума позичок гіпотечних переступила вже в 1907 р. суму вкладок, для того в інтересі урухомлення готівки дальша льокація на позичках скраптових може поступати тільки поволі в міру сплати попередних позичок і в міру зросту капіталу вкладкового. Сей послідний капітал (сума вкладок) побільшив ся в минулім році тільки

незначно, бо внаслідок повставаня та розвою щораз більшого числа руских товариств кредитових і розвою Рускої Щадниці приріст вкладок щадничих зложених в кредит. Товаристві „Дністер“ не був в минулім році так сильний, як в попередних літах. Хотяй сума вкладок збільшила ся тільки незначно, то однак можна сконстатувати, що рух вкладок був в 1908 р. зовсім нормальний; вложило 3.400 сторін суму 1,316.199 К 36 с (попередного року 2.837 сторін вложило 1,542.059 К 95 с); підняло 2.284 сторін суму 1,262.492 К 16 с (попередного року 2.095 сторін суму 1,308.418 К 07 с). Не слідно також, щоби непевність вишньої ситуації політичної в послідних часах впливала на зменшенє вкладок; противно, впливають вкладки нормально, бо кожний вкладчик знає, що „Дністер“ все уділяє осторожно позички, всі позички забезпечені майже виключно через ітабуляцію на першім місці, сплата позичок дуже правильна, залежости з давних літ нема, рідко потреба уживати кроків судових, — проте довіре цілої суспільности до „Дністра“ є повне і незахитане.

Розвій Тов-а був в минулім році цілком привильний. Вислід діяльности Тов-а був навіть кориснійший і чистий зиск вносить більше, як попередних літ, хоч капітал оборотовий не побільшив ся, а противно трохи зменшив ся (о 3.267 К 98 с) і вносить 3,733.593 К 25 с.

Оборот касовий збільшив ся о 2,027.425 К 74 с і вносить 13,025.721 К 98 с, — головно задля того, що збільшив ся значно рух в векселевих позичках.

В 1908 році прибуло 382 нових членів з 463 декл. уділами, виступило 253 давних членів з 270 декл. уділами, проте збільшило ся число членів о 129 з 192 декл. уділами. Всіх членів числить Тов-о 5.223 з 6.067 декл. уділами на суму 303.350 К. Тут почислено також 787 членів з 880 уділами, котрі виповіли свої уділи в сумі 40.279.50, бо вже сплатили свої позички, але тих уділів ще до кінця року не відобрали, бо не мивув ще закований час до виплати. Межи членами більше як 9/10 становлять селяни, господарів селян є 4.729 (90.6%), купців, ремісників і промисловців 183 (3.5%), священників 109 (2.1%), урядників і учителів 152 (2.9%), церковних брацтв 6 (0.1%), інституцій і товариств 43 (0.8%).

Уділи членські збільшили ся о 28.505 К 80 с до суми 262.994 К 79 с (86.6% декларованої суми (і пересічно по 50.35 К на 1 члена).

Фонд резервовий збільшив ся о 8.740.23 К і вносить 49.120.58 К; додавши до сего спеціальну резерву страт, котра вносить без зміни 6.462.15 К, має Тов-о загальні фонди резервові в сумі 55.582.73 К, а окрім того окремай фонд гаранційний на забезпеченє евентуальної страхи на кавці в сумі 10.995.46 К.

Фонд власний Товариства, с. є уділи і фонд резервовий разом з спеціальною резервою, вносить разом 318.577.52 К, — о 37.336.03 К більше, як в попереднім році. З того капіталу уміщено в спосіб плинний, так що дасть ся зараз зреалізувати: 224.032.90 К на вкладках в Рускій Щадниці і других товариствах, а 77.958.25 К в цінних паперах популярних, номінальної вартости 83.106 К; крім того було в Щадниці поштової і на рахунку біжучім і готівкою в касі 35.599 К 17 с.

Вкладки на книжочки ощадности побільшили ся о 53.707.20 К і вносять на 2420 книжочках 2,848.890.89 К; пересічно випадає на 1 книжочку 1,177.23 К. Вложено в протягу року 1,316.199.36 К, винято в протягу року вкладок на 1,262.492.16 К. Пояснено вже вище, що се обяв цілом природний, що значна часть вкладок так осіб приватних як також інституцій мусіла поплисти до Рускої Щадниці в Перемишлі і до інших руских товариств кредитових, котрих число вносить вже 168. Коли мимо того стан вкладок в нашім Товаристві не зменшив ся, є се найліпшим доказом, що Товариство тішить ся незмінним довірем нашої суспільности.

Відповідно до того, що сума вкладок в кредит. Тов і „Дністер“ вносить близько 3 мільони корон, тримає се Тов-о суму 301.991.15 К, се є поверх 10% цілої суми вкладок ульоквану в цінних паперах і на льокаціях в других товариствах і касах, як вище сказано, щоби мати готівку на кожде запотребованє вкладчиків.

(Конець буде.)

Політичний огляд.

Заграниця.

Оден з консервативних членів англійської палати громад вніс на засіданю інтерпеляцію, чи англійській адміраліції відомо, що військові німецькі влади з Гамбурга вислали в ночи два великі пароходи, повні жовніврів, що ті пароходи покриті ночью дістали ся несподівано на води англійської ріки Гембра східнім побережю Англії і опісля незауважені ніким вернули до Гамбурга. Вправді англійські влади заперечують се офіційально, але інтерпелянт пересвідчений, що діє ся ово тому, щоби не непокоїти публичної англійської опінії.

Молодотурки задумують рішучо згнобити реакціоністів і через те запобічи можливії інтервенції зі сторони держав. В тій цілі вислано до Мерзени 30.000 війська, щоби привернути лад в віляеті Адана. Особливо мають молодотурки намір приборкати Курдів, яких, здає ся, тайно понирає Росія. Рівнож в Альбанії старають ся молодотурки вплинути в мировім дусі на населене. Положенє там вельми грізне, бо вже мало прийти до боротьби між Альбанцями а правительственным військом.

Почтовий страйк у Франції має характер політичний. Кермує ним тайний комітет, що є в дійности орудієм в руках монархістів. Роялісти держать ся разом з соціалістами і синдикалістами, так, що при виборах удало ся їм відобрати правительственній більшости аж 7 мандатів, що сильно захитало кабінет Клеменсо. Вправді в справі страйку правительтво буде мало значну більшість, але мимо сего кабінет Клеменсо висить на волоску і він боре ся вже не о власне ествованє, а о ествованє республіканської Франції. Щоби запобічи перерви поштового і телеграфічного руху правительтво зорганізувало службу при помочи поштових голубів, яких має в Парижі 15.000, а на провінції 120.000. Також направлено до цивільної телеграфічної служби з відмінними апаратами жовніврів телеграфічного полку, а крім сего числять правительтво на тих урядників, що є противні страйкови.

Просимо відховити передплату.

Новинки.

— Календар. В суботу: руско-кат.: Бориса і Гліба м.; римо-кат.: Софії і 3 дочок. — В неділю: руско-кат.: Темофтея; римо-кат.: Івана неп.

— Запомози для руских інституцій. Цісар — як довідуємо ся — найвищою постановою з дня 2. мая с. р. дав свою згоду на те, щоби товариства Руску бурсу ремісничу і промислову та „Народну Лічницю“ у Львові наділено запомагами по 4000 К з доходів, які дала державна льоторія, призначена на добродійні цілі.

— Зі Старого Самбора пишуть нам: Сей рік нещасливий для нашого міщаньства. Тамтогорічний та сегорічний град, зимно, злиги знищили нарід матеріально, а до того війско приносить ще руйну моральну. Рікрічно приходять тут полки на вправи в стріляню. Війско розміщує ся по хатах міщанських, та так поводить ся підглядом моральности, що жадна дівчина аві жінка не може спокійно перейти дорогою. Лучає ся таке, що деякі діти Марса по ночах о 11. год. формально нападають на дома, та заколочують спокій сплячим людям. Де лиш на поли вийде яка жінка до роботи, сейчас заявляють ся хоробрі „воїни“ та своїм залипанєм перешкаджають в роботі. З тим всім йде в парі пиянство та крики, котрим не може прислухувати ся і найнеделкатнійше ухо. Може би влади військові прикоротили самоволю розбраних ридарів, щоби не докучували спокійному населеню, котре і сегого має досить клопоту о хліб насущий. — Мисцевий.

— О гуцульський коц (ліжник). Пишуть нам: В 88. ч. „Руслана“ о. Іван Попель, публікує, що якийсь священник кацап, очевидно невеличкий приятель о. Попеля, не хотів поховати Гуцула, доки домовину не накрито коцом, котрий мав єму припасти в участі. Если о. Іван Попель не рехує давні річники „Руслана“ буде важкий перешукати, а перед кількома роками в однім числі з певністю найде допис з Косова, де вочиний свідок оповідає факт, що др. Трильовський вертаючи з суду в Жабю до Косова в Гу-

цудом, котрою заступав, прихавши на місто до Косова, домагався дуже енергично більшої заплати за заступство Гуцула, а трафивши на его опір, стягав собі коць (ліжник) з воза і дерли ся оба з Гуцулом, аж той послідний дужий побідив, коць видер і не дав. Над гуцульським коцом дерся отже не лиш ворог о. Ів. Попеля піп-кацап, але і приятель радикал! Подася тоє до відома, щоби жадна сторона не була покривджена а і о. Попель вичитавши тоє та споглянувши і на свою красну колекцію гуцульських коців, міг похитавши патріотично головою сказати „раздѣлиши ризи его...“ но і накривши ся коцом, роздумувати над спасенем гуцульщини а трохи і своїм.

А. Р. з К.

Подібна історія з килимом стала ся перед кількома роками в Тернополі, лише з протівним вислідом. Адвокат-радикал (тепер его вже там нема), невдоволений гонораром, а дужий від від свого клієнта-селянина, стягнув килим з воза і по драчці з селянином таки забрав килим. Ред. Русл.

— З Карлових Варів (Карльбаду) пишуть нам: Я виїхав зі Львова дня 8. мая за зими. Вагони, що приїхали з Чернівців, були вкриті снігом. Колиж поїзд виїхав з галі, то й тут побачив я дахи сумежних домів, прикриті снігом. Гей, ти щаслива Галилеє! У тебе, що не зморозить тяжка зима, то винищить холодна весна, яка несе з собою сніги, приморозки та повени. По тринай-пятигодинній подорожі я опинив ся у Відні і застав гарну весну. Деревя вкриті зеленим листем, бози цвітуть, а цвітів, спеціально модних в сїм році туїланів, безліч. Вечером лише холод потягає. З Відня пустив ся я до Карльбаду, де застав рівнож гарну погоду і тепло. Нині (дня 12. мая) на сонці висше 20° R. Гостий перебуває тут вже поверх сїм тисяч. За кілька днів пічне ся тут великий сезон, який вже нині відбив ся на ціні мешкань. Найбільше чути тут німецьку мову. З Галичини гостей дуже мало; видно, напалохла їх галицька зима, тай боїли ся пускати в дорогу. Лише жадів з пейсами побачив я кількох, та привітав ся з ними, як з рідними братами, бо они нагадали мені нашу пейсату Галилею... З великої радості аж перо мені з рук випало, тож вибачте, що аж за кілька днів до Вас ширше напишу.

— З російского раю. „Рада“ подає отсі цвіткі російської конституції: В Одесі переведено слідство прети „Просвіти“ за те, що квіткі друковано українською мовою й на далі заборонено вживати її на квітах. В Ізюмі прокуратор сконфіскавав листи до вязнів місцевої тюрми, писані „непонятнымъ малоросійськимъ языкомъ“. Петербургскій градоначальник обявив війну... кольорам, заборонивши кольористі ліхтарники по кінематографах. З кольорами воює й міністер внутрішних справ, наказавши, щоби карти Росії по географічних атласах — борони Боже — не друкували ся неоднаковими фарбами. Інспектор народних шкіл на Київщині забороняє по Гоголевому святаї співати українські пісні, а его полтавский товариш, мабуть, начитавшись Савенкових теорій про „закономѣрность“ та инше, вилловлює по селах біографію Шевченка й конфіскує... Одно слово — від міністра до станового і низше, від прокурора до інспектора — всі гаяють за тією сушою „недотакомкою“ — „закономѣрностью“ і тулять її до всіх справ, від салдацкого гузика почавши й біографією Шевченка скінчивши. А „обывателямъ“, дивлячись на єю погоню, остає ся потихеньку царя Давида згадувати та загадку загадувати: „закономѣрность“ перед ними відбуває ся, чи „незаконмѣрность“ і коли остання — то яка саме: сумна, чи весела, чи ще може й инша яка?..

Щоб не дати „обывателямъ“ причини до таких, всеж не певних, мірквань над вічними загадками нашого життя, треба до згаданих термінів, що все охоплюють, додати деякі поправки. Треба завести ще такі терміни, щоби ніякої вже загадки в них не було. І їх дуже легко завести. „Закономѣрная незаконмѣрность“ — один; „Незаконмѣрная законмѣрность“ — другий. І край. Тут навіть міркувати вже нема над чим, а просто тільки вибрати до вподоби або той або другий. Хоч круть верть, хоч верть круть — хіба не однаково, коли в перспективі перед вами все одно „в черепочку смерть?..“

— Самоубийства дітей в Росії Др. Горошко в Москві зібрав статистику самоубийств дітей в Росії в останних 7-ох місяцях. По его обчисленнях було: 18-літніх самоубийць 56, 16-літніх 54, 15-літніх 22, 14-літніх 19, 13-літніх 9, 10-літніх 1 і 8-літній 1. Сумна статистика!

— Пригода на залізници. Ізживер з Городка, Тадей Магур, їдучи вчора до Львова, занедужав і вийшов на поміст. Овіяний свіжким воздухом вратив свідомість і упав між шини так, що колеса поїзду відтяли ему руку і тяжко покалічили. Несчастливого перевезено до шпитала у Львові.

— Дрібні вісти. В Шевні (Холмщина) помер правосл. нарох Михайло Лонкевич в 68. р. життя. Се се один з тих Галичан, що запродали ся Росії, наvertsючи уїятів Русинів в Холмщині на

православ. — Цісарську санкцію дістав закон ухвалений гал. соймом, яким дозволяє ся повіт. виділови в Скалаті зятягнути позичку на будову дороги зі Скалата через Іванівку до Качанівки.

Оповістки.

— Збори дяків перемиської епархії відбудуть ся в неділю дня 25. с. м. в Перемишлі в інституті дяків. Початок о 9. год рано.

— З Р. Тов-а педаг. у Львові. В справі „великих і красних образів до науки рускої історії в народних школах“ заявляє Руске Товариство педагогічне у Львові, що не займає ся розпродажию сих образів. Вправді первісно мав виділі намір закупити того рода видавництво від иншого товариства, але по рецензії референта видавничої комісії відступив від сего наміру. Оповістка в часописях появила ся передчасно в наслідок непорозуміння. — Виділі.

— Надзв. загальні збори тов-а „Селяньска бурса в Станиславові“ відбудуть ся в п'ятницю дня 21. мая с. р. о год. 5. (згл. 6) вечером. Предметом нарад буде: 1) Зміна статута. 2) Доновняючий виділі членів виділу. — Др. І. Демянчук, голова

— На бунову дому „Сокола“ у Львові вплинули в 1908 році отсі датки (в коронах): Дг. Іван Чехович нотар з Миколазві 10, Перфецкий 5, Алекс. Сисак з Сокала 2, „Сокол“ в Заланові 1, „Сокол“ в Кобяволоках 2, „Сокол“ в Романові 2, „Сокол“ в Купчи 1, „Сокол“ в Кривенькім 2, „Сокол“ в Сіхові 2, Тов-о урядників і сьвящ. у Львові 20, Йосиф Фурдас 2, Б. Кушніренко 20, Осип Кузьмич 0-20, Василь Ратшин 1, Р. Янович 9, Лев Лопатинський 60; з Коляди з 9. січня 1908. р. 50-10. З пушки: в „Соколі“ 5-71, в „Сокольскім Базарі“ 3-24, Тов-о кред. „Надія“ в Перемишлі 2-55, „Народній Торговлі“ в Збаражні 4-26, „Нар. Торговлі“ в Перемишлі 4-20, в овочарні Марковского 1-94, Тов-о „Труд“ 2-22, Тов-о „Згода“ в Копичинцях 5, Тов-о кред. в Городенці 3-41, „Руска Каса“ в Делятині 25-57; з цеголок 21. Зібрано прете в датках 122-40, з коляди 50-10, з пушок 68-10, з цеголок 21, разом 261-60 К.

Телеграми

з дня 14. мая.

Відень. В бюджетовій комісії жалував ся пос. Романчук на бррак руских урядників в міністерстві торговлі та в инших міністерствах.

Відень. Німецький цісар Вільгельм з цісарєвою прибули нині до Відня. На двірці привітали їх цісар і архієпископ. Переїзджаючих до бургу витало населенє оваційно.

Париж. Почтовий скрайк зменяє ся.

Петербург. „Оборонець“ Порт-Артура, ген. Штесель упав поражений апоплектичним ударом, коли дізнав ся, що цар не помилював его.

„Галицькі“ москвичі, що брали участь при відслоненю памятника Гоголя у Москві, прибули до Петербурга.

Париж. Matin доносить з Тангеру, що султан Мулей Гафід зовсім зірвав зносини з Іспанією.

Царгород. Нині мають відплисти до полудневої Арабії два кораблі з 1300 жовнірами, яких перенесено за кару, що боронили бвпшого султана.

Воєнний суд видав вчора чотири засуди смерти.

Турецкі дневники доносять, що рада міністрів порішила вибити медаїлю на спомин для македонської армії.

Палата послів приняла болгарско-турецкий протокол.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицько-рускої фабрики Євгена Біліньского в Збаражні.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвячениках.

Держім ся покликую:

Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадниці почтової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечень

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпеченя будинків, збіжа і знарядів господарєких, від шкід огневих під корисними услівями,

числить умірковані премії за обезпеченя,

ліквідує шкоди безприволочно по пожарі,

уділяє обезпеченим членам з річної надвижки зворотп.

За рік 1908 припадає на користь членів зворот 15%.

Поліси „Дністра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицька Каса Ощадности, Руска Щадница і инші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові. Інформації до обезпечень уділяють агенції „Дністра“.

Зголшєня письменних господарів о агенцію приймають ся тільки з таких громад, де еще не робить инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 вносять: Фонд резервовий і резерва премій К 1,865.540.—; инші фонди К 458.564.—; разом К 2,324.104.—

Канцелярії Товариства отворені для сторін від год. 8—3.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

Table with columns: Direction (До Львова / Від Львова), Station, and Time (рано, перед пол., по пол., вечер, вночі). It lists train schedules for routes to and from Lviv, including stops like Krakow, Ternopol, and Zbarazh.

Colosseum в пасажи Германів при ул. Соняшній у Львові. Нова сензацийна програма від 1. до 15. мая 1909. Щоденно о 8. год. вечер представлєне. В неділі і сьвята 2 представлєня о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятниці High-Life представлєне. Білєти вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

ЗАМІТКА: Поезінні поїзди печатані товстим друком. — А) Лише в неділі і сьвята від 10% до 15%. — Б) Лише в неділі і сьвята від 1/5 до 30%. — В) В неділі і сьвята а від 1/6 до 30% щоденно. — Г) Щоденно від 1/7 до 31%. — 3) Лише в неділі.